

opodstatněn takový skutkový vztah k zařízení, opatřenému jinou osobou, jaký zákon vyžaduje k pojmu přechovávání. Podle toho spočívá výrok odsuzující stěžovatele Jana K-a pro přečin podle § 24 odst. 1 zákona č. 9/1924 sb. z. a n. na mylném výkladu a použití zákona, a je zmatečný podle č. 9 a) § 281 tr. ř. Bylo proto zmateční stížnosti Jana K-a vyhověti, napadený rozsudek v dotčené části zrušiti a podle § 288 odst. 2 č. 3 tr. ř. dále uznati, jak se stalo.

Čís. 4215.

Urážlivý útok jest zkoumati jako celek, aniž lze se spokojiti jen zkoumáním toho, zda mají urážlivou povahu jednotlivé úseky, věty nebo slova zprávy.

V § 491 tr. zák. jest dvojí skutková podstata: hanění (Schmähung) a sesměšňování (Verspottung).

Hanění (§ 491 tr. zák.) záleží v obvinění, že kdo předsevzal zneuctivající jednání, nebo že jest alespoň takového jednání schopen, aniž by se při obviňování tom uváděly určité okolnosti.

Sesměšňování (§ 491 tr. zák.) záleží zpravidla ve vyzdvihování tělesných nebo duševních vad, by tím byl kdo ve veřejném mínění učiněn směšným a by tím byl snižován ve vážnosti a úctě; duševní vady, tvořící podklad sesměšňování, nesmějí se zakládati na zneuctivajícím jednání nebo činění postiženého, nebo tkvíti v jeho povaze, takového jednání schopné; při vytýkání takových vad by nešlo o sesměšňování, nýbrž o hanění.

Označení koho jako nepravdomluvného (ironicky »pravdomluvka«) a nactiutrháče spadá pod pojem »hanění«, nikoliv »sesměšňování«.

Výraz »klerikál« je poukazem na určité politické přesvědčení.

Ustanovení § 490 tr. zák. o vyloučení důkazu pravdy, vztahuje-li se obvinění na čin, který lze stíhati jen k žádosti třetí osoby, chce zameziti, by soud nemohl oklikami zjistiti, že se kdo stal vinným soukromožalobním deliktem.

Odhodlal-li se k žalobě oprávněný stíháním pro soukromožalobní delikt vydati okolnosti soukromého deliktu veřejnosti soudního líčení, lze prováděti důkaz pravdy i soudními spisy (svědeckými výpověďmi), vztahujícími se na tyto soukromé delikty.

(Rozh. ze dne 20. června 1931, Zm II 13/30.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost soukromého obžalobce do rozsudku krajského jako tiskového soudu v Moravské Ostravě ze dne 31. října 1929, jímž byl obžalovaný podle § 259 č. 3 tr. ř. zproštěn z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle §§ 491, 493 tr. zák.

D ů v o d y:

Jak výslovně ve stíhacím návrhu uvedeno a jak z obžalovacího spisu jasně na jevo vychází, cítil se soukromý obžalobce na cti dotčen jen těmito, ve článku, uveřejněném pod nadpisem »Kdo měl pravdu« v čís. 3 periodického tiskopisu N. k. ze dne 17. ledna 1929 obsaženými slovy: »klerikální pravdomluvka se nedostavil« a »jímž se obžalovaný lidovec nactiutřač Matěj D.«. Musí proto zůstatí nepovšimnuté vývody stížnosti, jimiž se domáhá zrušení rozsudku a odsouzení obžalovaného i pro věty (slova) onoho článku: »lidovec, který vyznává Boha, denně k němu se modlí, lže«, a »že se soukromý obžalobce vyhnul hlavnímu přelíčení v R., jak prý se dalo očekávati, a že pronesl své výroky proti H-ovi jen za tím účelem, by lidovci získali více hlasů«. Jak již nejvyšší soud opětovně vyslovil, jest při posuzování základní otázky, zda se pozastaveným útokem snižuje neb aspoň ohrožuje způsobem v trestním zákoně vytčeným v očích spoluobčanů ona vážnost a úcta postiženého, na kterou má nárok podle své osobnosti (rozh. sb. n. s. čís. 2962), zkoumati obsah, smysl a dosah pozastavené zprávy (rozh. sb. n. s. čís. 2995 a 3066). Zprávu jest zkoumati jako celek, a nelze se spokojiti jen zkoumáním toho, zda onu urážlivou povahu mají jednotlivé úseky nebo věty zprávy, neb i jen jednotlivá slova; vždyť slova nebo věty na první pohled urážlivé mohou, hledíc k obsahu a smyslu celé zprávy, této urážlivé povahy pozbýti, a mohou naopak slova nebo věty, jež o sobě nejsou urážlivé, hledíc k souvislosti s obsahem a smyslem celé zprávy zakládati nejtěžší a nejcitelnější urážky. Zhodnocení smyslu a obsahu celé zprávy je nutné i k posouzení otázky, zda a jak dalece je přípustný důkaz pravdy a pravděpodobnosti, a zda a jak dalece se tento důkaz podařil. Kmetický soud zjistil smysl, dosah a obsah zprávy, hodnotě ji jako celek v tom směru, že se ve článku pojednává o politické schůzi sociálních demokratů ve V. B., jak tam vystoupil soukromý obžalobce Metoděj D. jako opoziční řečník, a jak tam útočil na vůdce sociálních demokratů H-a, a že je tam popsán proces, vedený proti Metoději D-ovi pro urážky na cti na této schůzi pronesené, v němž byl Metoděj D. odsouzen. Soud zjistil dále, že se v této souvislosti označuje Metoděj D. jako »klerikální pravdomluvka« a »obžalovaný lidovec, nactiutřač D.« Podle těchto zjištění dospívá kmetický soud k závěru, že slovy těmi je viněn soukromý obžalobce z opovržlivých vlastností, jakoby poškozoval a napadal čest jiných lidí a z toho, že mluví nepravdu. Zmateční stížnost vytýká tomuto závěru soudu s hlediska zmatečního důvodu podle § 281 čís. 9 a), správně 10 tr. ř., že soud věc nesprávně posoudil, ježto se slovy těmi uvádí soukromý obžalobce ve veřejný posměch, kde je důkaz pravdy vůbec nepřipustný, a poukazuje, uplatňujíc tak patrně zřejmým poukazem zmatek podle § 281 čís. 5 tr. ř., že účel soukromého obžalobce sesměšnění, vychází najevo i ze slov »lidovec, který vyznává Boha, denně se k němu modlí — lže«, »on se vyhnul hlavnímu přelíčení v R., jak prý se dalo očekávati« a »pronesl své výroky proti H-ovi jen za tím účelem, by lidovci získali více hlasů«. Soud nalézací, hodnotě článek

jako celek, nemusil se zvláště zabývati každým slovem článku, pokud by se to které slovo nebo věta nepřičila jeho nazírání na smysl a dosah článku. Ony stati nepřičí se tomuto nazírání, naopak je podporují, neboť se v nich uvádí, jak se choval soukromý obžalobce v řečeném sporu, a tvrdí se o něm, že lže, tudíž viní se soukromý obžalobce z opovržlivé vlastnosti, nepravdomluvnosti. Nemusil proto soud tato slova zvlášť hodnotiti a není proto zmatek podle § 281 čís. 5 tr. ř. odůvodněn.

V § 491 tr. zák. jest uvedena dvoji skutková podstata: hanění (Schmähung) a sesměšňování (Verspottung). Hanění po rozumu § 491 tr. zák. záleží v obvinění, že kdo předsevzal zneuctívající jednání, nebo že jest alespoň takového jednání schopen, aniž by se při obviňování tom uváděly určité okolnosti. Sesměšňování záleží z pravidla ve vyzdvihování tělesných nebo duševních vad, by tím byl kdo ve veřejném mínění učiněn směšným a by tím byl snižován ve vážnosti a úctě. Jest samozřejmé, že se duševní vady, tvořící podklad sesměšňování, nesmějí zakládati na zneuctívajícím jednání nebo činění postiženého, nebo tkvíti v jeho povaze, takového jednání schopné, krátce řečeno, nesmějí býti opovržlivými vlastnostmi nebo výronem opovržlivého smýšlení. Při vytýkání takových vad by nešlo o sesměšňování, nýbrž o hanění. Že nepravdomluvnost, lživost a nactiutrhačnost jsou duševními vadami, které vyvěrají ze špatné povahy a jsou opovržlivými vlastnostmi, leží na bíledni. Nemohl tudíž kmetský soud ironické označení soukromého obžalobce jako »pravdomluvky« a jeho další označení jako »nactiutrhače« podřaditi pod pojem sesměšňování, a není proto stížnost, pokud se s hlediska zmatku podle § 281 čís. 10 tr. ř. dotýká tohoto podřadění, odůvodněna. Hanění může se státi dvojm způsobem: buď tím, že se uvádějí o postiženém určité skutečnosti, nebo všeobecně. V souzeném případě, kde se soukromému obžalobci vytýkaly určité činy, jednak jeho chování se na schůzi, které zavdalo příčinu ke sporu pro urážku na cti, jednak jeho chování v tomto sporu, spíše by šlo o skutkovou podstatu přečinu proti bezpečnosti cti podle § 488 tr. zák. To však zmateční stížnost nevytýká, a, i kdyby to vytýkala, nepadalo by to na váhu, an byl obžalovaný zproštěn, poněvadž o opovržlivých vlastnostech soukromého obžalobce (o jeho nepravdomluvnosti a nactiutrhačnosti) provedl důkaz pravdy. Důkaz ten musil býti v podstatě stejný, ať se jednání obžalovaného kvalifikovalo podle § 488, nebo jako hanění podle § 491 tr. zák., musil totiž v tom i onom případě býti dokazován nemravný nebo nepočestný čin soukromého obžalobce. Důkaz ten byl veden spisy okresního soudu v R., týkajícími se řečené soukromé obžaloby Gustava H-a na Metoděje D-u pro přestupek proti bezpečnosti cti, a výslechem svědků Josefa N-ého a Josefa M-a o průběhu oné schůze a řečeného sporu. Jak v rozsudku doslovně uvedeno, »podařil se obžalovanému důkaz pravdy o tom, že Metoděj D. na dotyčné schůzi, o níž jest v pozastaveném článku psáno, nemluvil pravdu, neboť, jak ze spisů okresního soudu v R. plyne, byl právě Metoděj D. pro svá nepravdivá tvrzení odsouzen, při dotyčném procesu je také odvolal, a jen v souvislosti s tím nazval ho obžalovaný ve článku klerikálním pravdomluvkou, jak v článku je uve-

deno až při zprávě o sporu, a podařil se mu též ohledně slova nactiutrhač, ježto Metoděj D. na dotyčné schůzi napadl bývalého ministra Gustava H-a, pročež byl jím u okresního soudu v R. zažalován pro urážku na cti. Metoděj D. se ani nepokusil o provedení důkazu pravdy, a byl odsouzen za to, že urazil H-á, nebo-li, jak se na venkově říká, že mu na cti utrhal.«

Uplatňujíc zmateční důvod podle § 281 čís. 9 b) tr. ř., vytýká stížnost, že tento důkaz pravdy byl nepřipustný, ježto se obvinění vztahovalo na takový trestný čin, který soud může stíhati jen k žádosti třetí osoby. Toto ustanovení chce zameziti, by soud oklikami nemohl zjistiti, že se kdo stal vinným soukromožalobním deliktem; prováděním důkazu pravdy nemá býti dotčeno právo k obžalobě oprávněného, volně rozhodovati o tom, zda chce vydati okolnosti soukromého deliktu veřejnosti soudního líčení (Finger, Strafrecht z roku 1914, II díl, str. 304). Z tohoto účelu ustanovení § 490 tr. zák. a z jeho doslovu: »který trestní soud stíhati může jen k žádosti osoby třetí«, vyplývá, že lze prováděti důkaz pravdy i soudními spisy, i svědeckými výpověďmi, vztahujícími se na soukromé delikty, jakmile tento účel přestal tím, že se k obžalobě oprávněný odhodlal koho pro soukromý delikt stíhati a vydati okolnosti soukromého deliktu veřejnosti soudního líčení. To se v souzeném případě stalo, a byl též na obžalobu Gustava H-a k soukromé obžalobě oprávněného vynesena veřejně odsuzující rozsudek. Mohl proto obžalovaný prováděti oním způsobem důkaz pravdy, a není proto zmatek podle § 281 čís. 9 b) tr. ř. odůvodněn. (Podobně Ruber: Kriminalistische Fragmente GZ 1895, No 21, str. 178; Lamasch: Beleidigung 68.) Pokud stížnost s hlediska zmatku podle § 281 čís. 9 a) tr. ř. napadá výklad soudu o smyslu označení obžalovaného jako »klerikálního pravdomluvky«, brojí jen nepřipustně proti zjištění soudu, že tím byl soukromý obžalobce označen jen za příslušníka strany klerikální. Totéž platí o výkladu, který se stížnost snaží dáti slovu »nactiutrhač«. Ostatně, i kdyby výklad soudu o tom, že označení »klerikální« znamená příslušnost ke straně, byl snad vadný, ježto, jak přednesl zástupce soukromého obžalobce při zrušovacím líčení, takové strany není, nebyla by stížnost odůvodněna, neboť pak by označení soukromého obžalobce jako »klerikála« bylo poukazem na jeho politické přesvědčení. Ježto přesvědčení to není ničím nečestným, nevytýkala by se mu tím se zřetelem na okolnosti souzeného případu žádná opovrhlivá vlastnost, a nebyla by tím snižována jeho vážnost ve veřejném mínění a v očích spoluobčanů.

Čís. 4216.

Vzdal-li se jeden obžalovaný opravných prostředků, prohlásiv, že trest přijímá, nepozbývá toto prohlášení platnosti ani tím, že obhájce všech obžalovaných ihned po onom prohlášení opověděl zmateční stížnost, neuváděje, za kterého z obžalovaných.

(Rozh. ze dne 23. června 1931, Zm I 157/30.)